

Az eddig 24 sírból álló, mintegy 200 m hosszan elnyúló temetőben a korhasztásos sírokban eltemetettek feje D-i irányban volt, néhány esetben kerámiamellékletet kaptak, de többnyire csupán bronztűt, spiráltekercset vagy valamilyen egyelőre nem azonosított bronztárgyat. Az urnás temetkezésekben többnyire elhelyezték a hamvakat és egy esetben bronztárgyakat is. A temetőben csoportokat, sorokat, vagy bármilyen rendszert felfedezni nem lehetett, de ezt okozhatja a középkori falu is, amely valószínűleg sok temetkezést bolygatott, megsemmisített, sőt arra is van példa, hogy a középkorban egy árok ásása során ráakadtak az elhunytakra és megbolygatták.

A temető és a település egyértelműen elkülönült egymástól, a kettő között legalább 100 m leletmentes sáv húzódott.

Konzulens: dr. Hatházi Gábor, Stibrányi Máté.

Munkatársak: Dávid Áron, Ács Zsófia, Mesterházy Gábor, Szalai Tamás, Kovács Katalin, Nagyné Hodik Mónika, Dobozi Ágnes, Nemes György, Hetesi Szilvia, Czifra Szabolcs, Nagy Nándor, Szilágyi Magdolna régészek; Rechner Balázs, Sas Alexandra, Szabó Gergely, Varjaskéri Máté, Zsiga Zsolt, Gere Natália, Kevevári Zsolt, Benke András, Boromissza János, Grósz Dóra, Nagy Gábor, Gelencsér Ákos, Vámos Balázs, Fodor Péter, Nagy Ferenc, Tóth Gusztáv, Eleki Nándor, Szamek Zsanett, Czékus István, Grósz Edit, Vígh Anita, Juhász László régésztechnikusok.

KOVÁCS LORÁND OLIVÉR

391. Perkáta határa

(Fejér megye) B, Ró

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli időnyben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Perkátán a Forrás-dűlőben lévő középső bronzkori földvártól D-re elhelyezkedő horizontális telepet sikerült azonosítani (KÖH 41210), ezenkívül 7 korábban ismeretlen lelőhelyet találtunk. Egy késő bronzkori lelőhely a Forrás-dűlőben, a földvártól K-re található (*Forrás-dűlő II.*, KÖH 74057). A Cicolai-vízfolyás két partján egymással szemben elhelyezkedő két nagy kiterjedésű római lelőhelyet emeljük még ki: *Kis-Perkáta-dűlő I. és II.* (KÖH 74063, 74065).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

392. Perkáta határa

(Fejér megye) B

Faluhelyi-dűlő (KÖH 22113): A földvártól a korábbi években Kulcsár Mihály ismerte fel. Perkáta község utolsó, ÉNy-ra tartó egyenes utcájától K-re kb. 200 m-re van a kétrészes bronzkori földvár. 2010. május 7-én feleségem

segítségével mértem fel. Az É-i, kisebbik várrész a sűrű erdő miatt járhatatlan, ezt csak nagyjából sikerült felmérni.

Forrásvölgyi-dűlő (KÖH 41210): A földvártól a korábbi években Kulcsár Mihály ismerte fel. Perkáta község ÉNy-i végétől ÉK-re 2,8 km-re van a kétrészes bronzkori földvár egy ÉNy irányú, összekeskenyedő hegynyelven.

Munkatársak: Merkl Máté, Jakab József és Szabó Tibor.

NOVÁKI GYULA

393. Pécs, belváros

(KÖH 70847)

(Baranya megye) Ró, Kö, Tő

Az Európa Kulturális Fővárosa program keretében a feltáró munkák nagy részét sikerült 2009-ben lezárni, így 2010-re elsősorban régészeti szakfelügyeleti feladataink maradtak. Ebben az évben a látványos új épületek mellett elsősorban a pécsi közterek megújítása folyt, több, egymástól független helyszínen. A március-április folyamán végzett megfigyelések során sok esetben egyáltalán nem került elő régészeti jelenség.

A *Káptalan u. 4. sz.* (KÖH 26877) alatti területen, annak DK-i sarkában egy É-D-i falszakasz került elő, ami egy középkori épület ÉK-i sarkát képezi. Az É-D-i irányú falszakasz mérhető hossza kb. 5 m, szélessége 80 cm; a Ny-i falszakasz hossza 60, szélessége 80 cm; mérhető magassága 80 cm.

A *Tettyén* (KÖH 28735) azonban sikerült egy malomrészletet, vélhetőleg egy papírmalom részét megtalálni. A kutatott területen egy keskeny, kőből és téglából épített csatornát találtunk. A leletek az újkorra datálták az épületrészletet, így az beleillik a pécsi leírásokba, miszerint azon a helyen malmok álltak egykor. A tettyei romoktól Ny-ra sikerült feltárni a forrásokban szereplő lőportorony egy részét, melynek felrobbanása tette tönkre a Szathmáry-palotát. Érdekessége, hogy a feltárt részek gerendavázis kőfalak voltak. A jelenségek nem kerültek bemutatásra, geotextillel ellátva visszatemették őket.

A *Széchenyi téren* (KÖH 28726) középkori és római kori leletek is előkerültek a szakfelügyelet során, de erősen roncsolt állapotban, néhol teljesen értelmezhetetlenül.

Az *Irgalmasok utcájában* (KÖH 24577) előkerült az É-D irányú középkori út részlete, amely korábbi munkák során már ismertté vált.

A *48-as téren* (KÖH 39482) sikerült a már ismert török temetőnek 4 újabb sírját feltárni, délebbre az eddig előkerült síroktól és jelentősen, kb. 2 m-rel mélyebben azoknál.

ORBÁN GÁBOR

394. Pécs, Hunyadi utca 1.

(KÖH 72505)

(Baranya megye) I

A vízvezetékárokban előkerült egy K-Ny irányú csontváz, melyet a markoló félig elvitt. 2010. március 31-én

leletmentés keretében kibontottuk és dokumentáltuk a melléklet nélküli vázat. Koponyájának nagy része, a bal kar és az alsó lábszárak már nem voltak a helyükön. A jobb felkar 10 cm-rel magasabban volt, mint a test csontjai, ebből következőleg valószínűleg nem koporsóba temették. Melléklet nem volt, a váz mellett 2 kisdarab vas és egy kerámiatöredék volt szórványként.

GÁBOR OLIVÉR

**395. Pécs, Irgalmasok utcája 24.
(KÖH 69759)**

(Baranya megye) Kö?

2010 tavaszán az utca legalján, a 24. sz. ház előtt gyenge kötésű alapfal egy része került elő, mely az optikai vezeték árkanak ásása során megsérült, míg más részét már a korábbi közművek bolygatták. A nyitott árokban a fal egyetlen lehetséges szélét tudtuk csak megfogni, de lehet, hogy az is korábbi közműárok nyomvonala. Valószínűleg a középkori Pécs város 19. században lebontott, négyzetes alaprajzú D-i kapuja (Siklósi-kapu) alapjának egy részlete került elő.

GÁBOR OLIVÉR

**396. Pécs, Janus Pannonius utca 10.
(KÖH 26872)**

(Baranya megye) Rő, Kö, Tő

A telken egy új vendéglátóipari egységet kívántak nyitni, a telek É-i részén, lényegében a korábbi épület helyén, egy pilléralapokon álló épületet emelni. Az építési munkálatok 2010. június 29. és augusztus 25. közti időszakban a Janus Pannonius Múzeum régészeti megfigyelése mellett zajlottak.

A terület Sopianae késő római É-i temetőjének és a középkori városnak a területére esik. Római sírokkal, sírépítményekkel, középkori épületmaradványokkal, településhez kapcsolódó egyéb jelenségekkel lehetett előzetesen számolni. A területen korábban régészeti kutatás nem folyt. A telket D-ről (Janus Pannonius u.) és nyugatról (Káptalan u.) téglából és kőből épített támfal határolja. A Rózsakert területén a talajszint, az azt D-ről határoló Janus Pannonius utca szintjéhez képest kb. 2–4 m-rel magasabban van. A támfalak és a szintkülönbségek alapján előzetesen azt lehetett várni, hogy a területen vastag újkori-modern feltöltés van és a tervezett építkezés régészeti rétegeket és objektumokat nem is érint igazán. Meglepetésre nem jelentkezett a vastag feltöltés, jelentősebb feltöltéssel csak a D-i és Ny-i támfal közvetlen környezetében lehet számolni.

A terület rétegviszonyait tisztázandó ástunk egy É–D irányú kutatóárkot is a régészeti felügyelet keretében. Az árok helyét a telek K-i felében, az első előkerült római téglasír vonalában jelöltük ki. Északról indulva három szakaszban ástuk ki a 2 m széles árkot. Ezzel a módszerrel az árok vonalában É–D irányban 51 m hosszú telekterületből 31,5 m hosszú szakaszt kutattunk.

Északi irányban az építkezés, D-ről pedig az itt álló fák miatt kellett lerövidíteni az árok hosszát.

A megfigyelés során 21 objektumot számoztunk be, ebből 5 a kutatóárokban, 16 pedig az építkezés területén jelentkezett. Sopianae késő római É-i temetőjéből előkerült 6 téglasír és egy temetői épület részlete, amely egy újabb cella trichora; a középkor-hódoltság kor időszakából pedig egy kőfal és 9 gödör; az egyik gödör kora bizonytalan.

A megfigyelés során előkerült egy 1,25 m vastag, Ny-i irányban íves falszakasz, amelyet kívülről vaskos, négyzet alaprajzú pillérek támasztottak meg. A megtalált jelenséget egy nagyobb temetői épület Ny-i apszisaként azonosítottuk. Helyzete alapján egy háromapszisos temetői épületnek, egy cella trichorának határoztuk meg. Az épület területén Bertók Gábor georadaros felmérést végzett, ami szintén valószínűsített egy vaskos falakkal felépített cella trichorát, amelynek a D-i oldalát narthex zárhatta. A radarozás alapján középkori falat is feltételezhettünk.

A felfedezett épület a folyamatban lévő beruházás területén kívül esett, ezért a feltárást a Janus Pannonius Múzeum tervátás keretében végezte, saját pénzügyi finanszírozásban. Ez a kutatás szeptember 15. és november 30. között folyt, 170 m²-re terjedt ki, amelyből 132,5 m² teljesen feltárt, a maradék 37,5 m² pedig csak részlegesen kutatott.

A feltárást során beigazolódottak előzetes feltételezéseink: a Rózsakert területén előkerült Sopianae É-i temetőjének második, késő római kori háromapszisos temetői épülete. Ezenkívül az épületnél korábbi római kori objektumok (cölöplyukak és gödrök) is ismertté váltak. A középkor időszakából egy kőfalazatú lakóépület maradványai lettek azonosíthatók, a hódoltság időszakából pedig különböző gödrök. A feltárást során 25 objektumot számoztunk be.

A cella trichora

A régészeti megfigyelés alatt a Ny-i apszis falának középső szakaszát és a falhoz tartozó két középső támpillért tártunk fel 4×2 m nagyságú területen. A tervátás során az egész épület területe nem volt kutatható. A K-i apszist a Káptalan u. 8. épület közelsége, statikai okok miatt nem lehetett kutatni. Az É-i apszis É-i széle a területen folyó építkezés egyik árkanak közelsége miatt nem volt feltárható. A narthex D-i falának D-i fele a kijelölt szelvényhatáron kívülre esett. (Az épület D-i kiterjedését az ideeső szelvény kijelölésénél csak becsülni tudtuk.) Az épület feltárási területre eső részének kutatása sem fejeződött be, november végén a télies időjárás miatt a munkát félbeszakítottuk. A narthex és az É-i apszis területe teljesen feltárt. A Ny-i apszis a külső altalajszintig van kiásva. A kápolna négyszögletes központi része alatt kripta került elő, melyet a középkorban pinceként használtak. A feltárást ennek aljáig haladt előre.

A cella trichora épülete egy lapos hát DNy-i részére épült. Az ásatási terület É-i és D-i vége között mintegy